

ČRo Rádio Česko, 21.7.2009, 13:08 Rozhovor na aktuální téma, Protest vědců proti novému systému financování vědy

moderátorka

Za nejkrajnější řešení označoval ještě před několika dny předseda **Akademie věd Jiří Drahoš**, že by vědci na protest proti novému systému financování vědy vyšli do ulic. Dnes už na takový protest došlo. Před zhruba hodinou začal happening s názvem Vražda české vědy, kterým dávají účastníci najevo svůj nesouhlas se zamýšleným krácením státní dotaci **Akademii věd**. Akce se konala na nároží ulic Na Perštýně, v Husově a Jilské na Starém Městě. Účel happeningu přibližuje jeden z organizátorů Martin Krummholz z Ústavu dějin umění.

Martin KRUMMHOLZ, organizátor, Ústav dějin umění

Nejvíce nám vadí to, jakým způsobem byl naprosto nekonceptně oktrován **Akademii věd** vlastně ten nový v uvozovkách systém hodnocení vědecké práce a z něho odvozeno opět tedy velmi zajímavým způsobem, nebo tedy do značné míry velmi neprůhledným způsobem, nelogickým rozdělování nebo přerozdělování financí na vědu a výzkum v České republice.

moderátorka

Tolik tedy jeden z organizátorů happeningu. Na místě je i redaktor Zbyněk Zikmund, dobré odpoledne.

Zbyněk ZIKMUND, redaktor

Pěkné odpoledne.

moderátorka

Jak tedy ta situace vypadá, jak happening vypadá?

Zbyněk ZIKMUND, redaktor

Tak na nároží ulic Na Perštýně, Husovy a Jilské se sešla po dvanácté hodině asi stovka lidí a celý ten happening Vražda české vědy trval asi čtvrt hodiny, to znamená, že teď už skončil. Za zvuku trubky akademici vynesli rozsudek a potom i popravili panáka, který měl představovat českou vědu. Ředitel Ústavu molekulární genetiky Václav Hořejší vysvětluje, co by se stalo, pokud by vláda finance **Akademii věd** opravdu přiškrtla.

Václav HOŘEJŠÍ, Ředitel Ústavu molekulární genetiky

Během 3 let by mělo být takové to základní financování takzvané institucionální financování sníženo o 50 procent. To je prakticky likvidační, protože to jsou peníze, ze kterých je placena většina mezd našich pracovníků, provozní náklady budov, topení a tak dále. Takže, tohle to, kdyby se nám snížilo na polovičku, tak to skoro nejde řešit, protože to bychom museli velkou většinu těch budov zavřít, protože ty mají stejné provozní náklady, ať jsou poloprázdné nebo plné. My se setkáváme velice často s takovou demagogickou argumentací lidí z /nesrozumitelné/ výzkumu a vývoje a od některých politiků, že si to můžeme dohnat tím, že si vysoutěžíme nějaké peníze v grantech a tak dále. To je úplná hloupost, protože z těch grantových peněz tyhle ty věci hradit nejdou.

Zbyněk ZIKMUND, redaktor

Lidé tady mohli podepsat petici na podporu **Akademie věd** a vůbec české vědy. Ta má teď aktuálně už přes 10 tisíc podpisů.

moderátorka

Tolik tedy Zbyněk Zikmund přímo z místa happeningu, který se nazýval Vražda české vědy. Děkuji vám, na slyšenou.

Zbyněk ZIKMUND, redaktor

Na slyšenou.

moderátorka

Ministryně školství Miroslava Kopicová naopak tvrdí, že pokles financí o zhruba miliardu, kterému by měla v příštím roce **Akademie věd** čelit, by neměl být pro instituci likvidační a že podobě se škrtá i jinde ve vědě. Předseda **Akademie věd Jiří Drahoš** vysvětluje, proč by snížení finančních prostředků bylo pro **Akademii věd** velkým problémem.

Jiří DRAHOŠ, předseda **Akademie věd**

Pokud klesne institucionální financování instituce, která provádí základní výzkum pod určitou hranici, pak je to špatné, protože už nejste schopna získat, nebo nejsme schopni získat ty účelové prostředky, které bychom získali za toho rozumného institucionálního financování.

moderátorka

Říká předseda **Akademie věd Jiří Drahoš**. A po telefonu o celé věci z jiného úhlu pohledu, z pohledu průmyslu zdravím Karla Šperlinka, viceprezidenta Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací, dobré odpoledne.

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Dobré odpoledne.

moderátorka

Aplikovaný výzkum je velice úzce spjat s průmyslem, co tedy říci na námitku, že dochází k tunelování **Akademie věd** a v důsledku i celého základního výzkumu právě ve prospěch průmyslu?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Prosím vás, tohle vůbec není pravda, já to dokonce považuji za poplašnou zprávu, kterou Akademie zcela neoprávněně šíří. Když se hovořilo zhruba před 5 lety o dalším zaměření výzkumu vývoje a inovací, to byla taková národní politika výzkumu a inovací, tak se řeklo, že pokud se bude týkat nárůstu do výzkumu, tak 20 procent z toho nárůstu půjde do základního výzkumu a 80 procent z nárůstu, zdůrazňuji, půjde do aplikovaného výzkumu. Musíme si uvědomit jednu věc, že v České republice do takzvaného výzkumu jde zhruba 60 procent všech prostředků, ve světě to je 20 až 30 procent, jinými slovy máme předimenzovaný základní výzkum.

moderátorka

Přeci jen ale, pane Šperlinku, neměl by ten základní výzkum naopak být více podporován oproti aplikovanému už z toho důvodu, že jeho výsledky jsou dlouhodobějšího charakteru, nemůžeme si na ně sáhnout hned a že aplikovaný výzkum si na sebe lépe vydělá třeba tím, že ho mohou podporovat jednotlivé firmy, které chtějí vidět ty výsledky tady a teď?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Prosím vás, znova opakuji, základní výzkum u nás je oproti světu více než dvojnásobně podporován relativně.

moderátorka

Ted' ale mluvíme o tom aktuálním poklesu peněz, které by měly.

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Ten aktuální pokles při rozpočtu Akademie 9 miliard, pokles o 1 miliardu a to ještě není jisté, já si myslím, že ten pokles bude menší, zase není tak hrozný. Já bych ted'.

moderátorka

S tím by asi nesouhlasil předseda **Akademie věd Jiří Drahoš**.

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Určitě ne, ale já vám řeknu jednu věc, prosím vás. Akademie nechce vzít na vědomí současnou ekonomickou situaci. My jsme v krizi, pro vaši představu zhruba 40 procent podniků pracuje 3 týdny v měsíci a snaží se udržet špičkové zaměstnance.

moderátorka

Tomu rozumím, pane Šperlinku, nicméně Akademii.

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

To Akademii nezajímá.

moderátorka

Věd těžko asi přisuzovat k normální klasické firmě a ten argument ošetření přece jen trochu se otřásá v úhlu ohledu toho, že vlády naopak zvyšují finance na vědu a výzkum coby nástroj boje s krizí.

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Nezvyšují, prosím vás, není to pravda. Fischerova vláda rozhodla, že prostředky na výzkum a vývoj budou utlumeny na úrovni letošního roku, to znamená 24,8 miliard.

moderátorka

Ted' jsem měla na mysli třeba i v Německu a tak dál, kdyby ty výdaje na vědu a výzkum měly stoupnout?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Já vám řeknu příklad, vy jste zmínila Německo. Německo asi před rokem snížilo výdaje na výzkum a vývoj o 7 miliard euro a řeklo - ano, sežeňte si ty prostředky v rámci programů Evropské unie. A také němečtí vědci, a to bych zdůraznil, jsou mnohem úspěšnější než čeští vědci v programech výzkumu a vývoje podporovaných Evropskou unií. A není nic snazšího, než chtít vyšší financování institucionální a dělejme si, co chceme, tak to totiž bohužel v zákoně je, než se snažit účelově spolupracovat s výzkumem.

moderátorka

Jak by se podle vašeho názoru tedy měla **Akademie věd**, jak by mělo dojít k její určité **reformě**, aby fungovala podle vašeho názoru efektivně?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Základní názor je, že se musí změnit myšlení pracovníků **Akademie věd**. To za první, za druhé.

moderátorka

V jakém smyslu?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

V jakém smyslu? Aby si uvědomili, že základní výzkum není samostatný, že musí na něj navazovat aplikovaný výzkum a realizace a že by měli mít zájem spolupracovat s podnikovou sférou nebo s aplikační sférou obecně.

moderátorka

A čili k tomu zatím nedochází k té určité provázanosti, po tom voláte?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Je to zatím velice slabé, já bych mohl vyjmenovat desítky příkladů, že ten průmysl se rychlé inovace kóru v současné době, že /souzvuk hlasů/.

moderátorka

A lze to očekávat, promiňte, od základního výzkumu?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Prosím?

moderátorka

Lze toto očekávat od základního výzkumu to, co právě potřebuje průmysl?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Ve světě ano, ve světě ano. Když si vezmete americký výzkum, tak zhruba 3 roky po ukončení základního výzkumu už jdou na trhu prostředky, které vychází nebo inovace, které vychází z toho základního výzkumu, aby se právě ten základní výzkum zaplatil. U nás jsem se s tím zatím nesetkal.

moderátorka

Dotkněme se ještě nového systému financování vědy, který prosadila Rada vlády pro výzkum a vývoj k takzvanému kafemlejnku, jak bývá někdy nazývám, tedy bodovému ohodnocení výsledků vědců. Skutečně se podle něj dá zaručit efektivní oddělení takzvaně zrna od plev, tedy úspěšných vědců od projektů od neúspěšných, nedojde přeci jen na snížení kvality prostě proto, že vědci budou publikovat pouze pro publikování a pro body, kdy se nerozlišuje, zda jde třeba o rozsáhlou monografii či o krátký článek?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Prosím vás, takhle je to první pokus, který se nastolil po dlouhé době, ta rada o to usilovala řadu let, teď se začíná realizovat. Pracovníci Akademie byly v komisích, které připravovaly ty základy a principy hodnocení.

moderátorka

Nicméně je pravda, že zřejmě tam nedošlo na jednotný názor, který by toto potvrdil - ano, toto je správná cesta.

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Já s tím docela souhlasím, ovšem oni si to špatně spočítali, takže teď nejde o úkor braní peněz Akademii na úkor průmyslu. Ne, ty peníze se budou predisponovat na vysoké školy, což oni neradi říkají.

moderátorka

A domníváte se, že třeba vysoké školy budou schopny nějakým způsobem zaručit základní výzkum?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Prosím vás samozřejmě. V celém světě je základní výzkum realizován především na univerzitách, protože univerzity mají trvalý příliv mladých lidí, čili tam máte studenty, inženýry, nebo magistry, doktorandy a ta spolupráce právě těch studentů s budoucím uživatelem je důležitá.

moderátorka

A je toto tradicí třeba právě v České republice, kde zrovna **Akademie věd** je zřízena zákona za účelem provozování základního výzkumu a univerzity přece jen až tolik se na něm nepodílí?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Prosím vás, to, co jste řekla, tak to je dědictví socialismu, kde bylo řečeno - ano, věda se dělá na **Akademii věd** přímo řízené ústředním výborem a vysoké školy jsou od toho, aby se učily. Právě po listopadu došlo k té zásadní změně, že vysoké školy, nebo kvalitně učit znamená dělat i kvalitní výzkum samozřejmě. A nakonec spousta pracovníků Akademie také učí na vysokých školách.

moderátorka

Čili domníváte se, že ten základní výzkum nebude nenávratně postižen, jak se obávají teď někteří vědci?

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Ne a opakují, jedná se o poplašnou zprávu a jedná se o nadnesené informace a dokonce my o tom víme, je to cílená mediální kampaň, která je placena z prostředků na výzkum a vývoj.

moderátorka

Domnívá se tedy viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací Karel Šperlink, děkuji vám za rozhovor, na slyšenou.

Jiří ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu pro oblast výzkumu a inovací

Prosím, na shledanou.